Tillæg og Rettelser

1852

I Sagnet No 1 om Borgund staaer 184 skal være 1646. I Sagnet No 8 Gudbrand i Vik, tilföier: Kingsladmanden hedte Rove.
I Sagnet No 13 om Mads Dalekarl staaer 1863 skal staa 1563. I Sagnet No 14 staaer Haulökhulen, skal staa Haugbökhulen.
I Sagnet No 19 om Fauske-Jyden. Stedet fra "Han Gaarden Fauske v: s: v: lige til og med" hans Søsterdatter, skal staa: Han Gaarden Fauske i Sökelvens Sogn, hvilken med Begyndelsen af förrige Aarhundrede Jens Mortensen Krog-gaard skal have været Ejer af Alt, hvorfor han som hoftist kaldes "Fauske-Jyden". Jens var en rig og formuende Mand, hid med Skiftfordogod skal han have tilkjöbt sig at der for en unlalte Magrethe i Haukes, for hans han i hine tidligere Dage skal have været Kantaminister. Sin gaabornde Gaard Indre Fauske, ind han i-følge Skjöde af Aar 1684, og i Aaret 1711 d. 15de December magskiftede han hjertil af Sorenskriver

i Söndmör Herrerg Eggesen Carlberg, Gaarden
Eidem i Sökelven 5 Vogr Fiskeleie, imod at
Hr Eggesen fik Fliesund i Norr Skibrede 8½
Mollaug, Bringsvor i Vandelven 5½ Mollaug,
Salterö 3 do og Rönne 4 Mollaug. Jens
var gift med Elisabet Hermanns datter, som
döde i Aaret 1729, og i dette Aar oprettede han
et Testamente, hvorved han indsatte sin Söster
Dotterdatter Stine eller Christine Antonius datter
til Arving af sit hele Bo, löst og fast. Jens havde
ingen Börn. Aar 1734, da bemeldte Stine var
gift med Lars Olsen, en Fattiggut fra Skaue, ud-
stedte Jens en Obligation til disse Egtefolk, for
60 Rigsdaler som han skyldte dem i Tjenestelön
for 7 Aar, og fik da de i Pant Gaarden Fauske,
Eidem og Höiriset, hvilken Gaarde han siden
fulgte til dem, ved Skjöde af 16 Januar 1739.
Jens döde i Aaret 1740, og efter Stines Död,
var Lars Fauske gift med Guro Thormods D:
fra Grepstad
I Regnet No 23 Hans Andersen Melsett, Paul
von Andersen Melsett, samt Tilføier, at

Bygdemester Ole Alexandersen boede paa Roste-
vigen i Borgund i Aarene 1761 og 1778. I Sagnet
No 26 Kündet i Sündsbakken skal tilföies, at
Nordalsfanten hede Kjetil Högseth. I Sagnet
No 27 om Peder Ström skal tilföies, at den der
omtalte Troldkone paa Vatne hede Vendil.
I Sagnet No 31 om Lars i Lille Engeseth, staar
„mon det Ole som mist det Mesterstykke, at bære
Dronning Sophie i Land, skal staa, mon det
Lars, og saa videre. I Sagnet No 48 om Laur
paa Söndmöre staar, at Ormen laa til den 14de
September, skal staa, Ormen lagde til den 14de
September o: s. v. —
Endelig bör tilföies: „Björnskard.
Björnskard skal være et gammelt Sömmersted,
eller et i Fortiden beboet Strandsted ved Norve-
sünd, tæt norden for Borgunds Præstegaard, hvor-
til det ogsaa hörer. Stedet har nu i over 60 Aar
været übeboet, men i Fortiden boede her rige
og mægtige Handelsfolk. Omkring Aar 1659 boe-
de paa benævnte Björnskard en Handelsborger

Iver Björnskard, ligasom dennas Søn Iver Iversen bodde for e Gard 1692. I forsennvnta Aar 1659, da Generallieutnant Gyldenlöve paa sin Inspektionsreise gjennom Norge, kom til Borgund paa Söndmöre, tog han ind i Björnskard, hvor han dvellede en Stund. Herom sidder det, at fra Eltren tog Gyldenlöve ind til Björge Sirde. (Borgund) og derandet til Gard Björnskard Haldet, hvor han dvellede en Stund. Nu toga de ind til Hellesyfjord, hvor de motte dem Fogler som funde fareturen om Aspen og Nörvö. Derefter droga de gjennom Kattesund (Tuftesund) og de saa de indgjennom Vallefjord (Valderhaugsfjord) ikke Vatnefjord som gaaslaar. Derefter droga de ind gjennom Gradefjord (Grytlefjord) til Eidsvig og over Eidet til Maale (Molde) o: s: v: –
Noget senere bodde i Björnskard 2. fattige Gaardmænd, som engang oplagde Raad om hvor de tilsamman kunde tjöle en Veder fra deres Jorddeel Strafsen i Borgund. Denna saavelsom Præstesonen var meget gudfrugtiga Folk, og man sagde om dem, at de gav ikke 2 Vidder for

1. Det var Engang tett for Jul, nemlig Lillejul-
aftenen, at fire 2 Gutmænd kunde være i Præste-
gaarden for at bede om en lidt Mad, uden at
faa nogen Ting, og derfor skulde dette lönnes.
Paa Juleaftenen droge fire 2 Gutmænd afsted
til Præstegaarden for at tage en Veder ud af Præ-
stens Fjös i Borgund, og for at undgaa Opsigt,
fandt de bestemt, at en af dem skulde staa paa
Udkig paa Jorden ovenfor Præstegaardens Hus,
tet ved Kirken, medens den anden skulde gaa
ligened i Fjöset og tage en Veder. Som sagt,
saa gjort. Men medens at dette besluttedes,
var der afsluttet et Mellemmaal mellem Præ-
stens Dreng og en Legdemand, en Trölling som
ei magtede at gaa, og var paa Legd hos Præsten.
De fandt nemlig om 1 Daler, som Drengen skul-
de give den nævnte Mand, der som han nu Jul-
natten vilde følge allene ved Borgunds Kirke og
være Vidne til at Gammel-Erik, som sad nemlig
om Julenatterne, som forenede med en vild Fjör-
ningsø, som gav Reisen til Hekkelfjeld, vilde
inde i Kirken fornye sin Pagt med ham.

I denne Hensigt tog nu Stodderens Dreng sin
Kröbling paa sin Ryg, vandrede i Mörket lige
og til Kirken, og da hin Huusmand, som her
stod paa Udkig, og ventede, at hans Nabo skul-
le komme med Vedren, saae, at der kom En som
bar en Byrde paa Ryggen, troede han fuldt og
fast at det var den han ventede, sagde han halvt
höit: er han fed? Drengen, der troede, at det
var Gammel Erik som talte til ham, kastede i stor
Forskrækkelse sin Byrde fra sig, og strög i störste
Hast ned i Gaarden, medens at Kröblingen som
ei magtede at komme af Stedet, begyndte at skri-
ge af fuld Hals, da han troede sig overgiven til
Gammel Erik selv. Ogsaa Straal blev nu baa-
de den ~~Ar~~ Huusmand, som var i Marken ved Kir-
ken og den anden, som var i Ord med at tage
Vedren ud af Stöbet, saa vant forskrækket
at de toge tilbens, at betydelige Kummer hjem
til Bjørnskard, hvor de denne Gang maatte
lade sig nöie uden Julesteg

Mölnesspögelset.

I Aaret 1733 ved St: Hans Tider, kom der

ud fra gamle, en rygende Storm, en Storbaad,
som det vistes sig, godt bemandet, og strandede den ind
i Skjærgaarden udenfor Gaarden Mölnes paa Vig-
öen i Haram, hvor den stödte paa et stort Skjær,
hvor Baaden slog aldeles i Stykker, medens Mand-
skabet beldede sig op paa Skjæret, hvorfra de med
Raab og Nödsignal vagte Opmærksomhed hos Be-
boerne paa Gaarden Mölnes, der strax tog ud en
Redningsbaad, og afhentede de Skibbrudne.
Disse som bestod af voxne Mænd og Qvindesperso-
ner med halvvoxne Drenge, samt Börn iblandt,
tilsammen 9 Mennesker, forekom Beboerne
hel mærkværdige, dermed, at de talte et Sprog,
hvoraf man ei forstod, et eneste Ord.
Mölnesfolket tog sig nu meget forekommende
af de bejegede Folk, med at give dem den nödvendige
Föde og Husly, indtil videre. Endelig kom man
til den Overbevisning, at de Fremmede vare
Tatrer, og af den Omstændighed, kaldtes Skjæret, hvor
de forliste, Tatreskjæret, som det kaldes endnu
paa denne Dag. De mange af Folkskabet gav sig
i Arbeide for Opsidderne, andre gav sig af med

adskillige Haandarbeide paa egen Haand, hvormed
de künde ernære sig; og saa forbleve de længe ud-
paa Høsten, da de fik sig Kjøbt en Baad, for at
fortsætte sin Reise videre sydefter. Medens at
de Fremmede saaledes opholdt sig paa Mølner,
toge de Deel i første Dolkdale der paa Gaarden, hvor man
fornøiede sig med Spil og Dans. De Fremmede
tog ogsaa af og til Deel i Dansen, især en Gut
af Alder omtrent 20 Aar. Denne fattede Kjær-
lighed for en Pige som tjente der paa Gaarden og som
var tilstede i dette Dolkdale. Sigrid var hendes
Navn, og med hende vilde sin Fatregüt gjerne
paa Springdans, uagtet hun dertil var meget
uvillig. Drengen begyndte for Pigen, paa man-
ge Maader, men det hjalp ikke, og Guttens Moder,
der ogsaa var tilstede, og som havde tilegnet sig
adskillige Ord og Talemaade af Bønderne, gav Si-
grid adskillige Irettesættelser for hendes Mod-
villighed, og sagde hun blandt andet: Lanske
Du faaer en ringere Frier o.s.v., men Sigrid
sagde, at hun vilde ikke have en saadan
Landstryger. Herover blev Fattermanden vred,

hvor sött og dýrt, at dette skal hun faa sin fortjen-
te Løn for. Udpaa Høsten, efter at de havde faaet
Afsigten Land, blev de endelig fordriga at reise
fra Land, men just som nu Baaden strøg fra
Land, vendte den med eet om, lagde som snarest
i Land, men den strøg dog i samme Øieblik af-
sted sydefter, og skyndte man i Kamaren fra
dette Skoster her paa Søndmøre; men dette som
var omrørende den sidste Gang Baaden var i
Land, saa, at den forommelte Tatterkone
lagde en ting ud af Baaden og i Sjøen, og
saa eingen ud som et 4 Aar gammelt Barn,
der løbe lige og i Gaardtunet paa Mølner, hvor
det forsvandt mellem Husene.
Samme Dags Eftan førte man bort i Udhusene,
hvor Sigrid skyldte med at give Kjørene Mad,
en underlig Klyster og Tiber, som magla paa,
saa at Røsten den 2 Dags Eftan, gik over til en
ordentlig Tale; men ikke nok hermed, Sigrid blev
næsten hver Eftan, paa en eller anden Maade
mishandlet, naar hun befandt sig ude i Udhu-
sene, ligesom Melken aldeles blev borte af

de Gaarden som Sigrid skulde melde. Ved til-
slutning Spøgelset nagle saa megen Opsigt, at
man undrede sig over den egentlige Aarsag; for-
søgte man at komme paa Spor efter denne, men
forgjæves. Imidlertid gav Spøgelset Gjensvar
paa næsten alle Spørgsmaal man rettede til det,
samt gav sig af med at forudsige tilkomme-
de Ting, ligesom det gav sig af med at skure
Baar og Kladder (?), og udrettede flere Gjøremaa-
ligheder som Gaardens Beboere gjerne ønskede
de at blive ubekjendt. Efterhaanden spredtes Rø-
sten om Egnen, ud gjennem Lövet paa
Røgstuerne paa Gaarden, hvor det ogsaa for-
udsagde Fiskeriets Udrift, og Mængde ude
paa Søen, ligesom det ogsaa var fra Lövet
gav Svar paa næsten Alt hvad man spurgte det
om, især om tilkommende Ting, og ved denne An-
ledning blev Spøgelset besøgt og tilspurgt af
Folk paa lang Led. Uagtet at Sigrid som of-
test var mest udsat for dette Spøgelse, nægtede det
ofte til Mindste for Andre, efter som det,
som sagt, udrettede Handlinger, som

man önskede at holde hemmelige, saa som O-
vertrædelser af det 6. Bud. Spögelset holdt saale-
des ved hele Vinteren og Sommeren 1734, og lod
man da hente Stedets Prest Hr. Andreas Skjötte,
at han skulde tale Spögelset tilrette, men han
gik daarligt og skamfuld fra den Sag. Spögelset,
sagde nemlig, at Andreas Skjötte var en Gjög, som
havde stjaalet en Smaagemaal, samt, at det var
bedre, at Presten var hjemme paa sin Prestegaard
og Fortegnelser for sin Tjenestekone o. s. v.
Omsider, da det led ud paa Hösten det sidstnævnte
Aar 1734, da man forlængst var kjed af dette Uvæ-
sen, sendte man Bud efter Hr. Peder Ström Sogne-
prest i Borgund, at han maatte indfinde sig til
Mölner og befri Opsidderne fra et saa uhyggeligt
Uheldsfald. Presten P. Ström kom, og han vidste
nok at tage Spögelset paa den rette Maade. Thi,
efter at han havde talt til ... med dröie I-
rettesættelser, ophörte Stöien lidt efter lidt, saa at
det ud paa nævnte Aars Höst, hörtes ikke andet end
samme Klapper og Skraben, hvormed Stöien begyndte,
men som ogsaa ophörte til Slutning, og blev gan-
ske borte. Som Tillæg til Sagnet No 17, om

Manden i Braute, bør tilföies: At
da Brautemanden var Sammen med Jagten sin,
saa langt som til Lökkene, og det da vilde gaa
tregt at faa den til at gaa videre Östöv, sagde
han "Höiv, Höiv," ris i Haug. Han troede,
nemlig, at naar han udtalte saaledes disse Ord,
som Forfædrene brugte, naar de brugte den Östöd
til Hauger (Gravene) han vilde med Jagten glide
godt Östöv.

Endelig maa jeg gjöre Redaktionen opmærk-
som paa, at i Bladet No 101, i Sagnet om
Saugbrugsdriften, staar Nils Jacobsen Knag, skal
være Nils Jacobsen Knag (Lar Knag)

Peder Tjølling

U. B. BERGEN
Ms. 185/l

P. S. Efter at Arket var forseilet, har jeg iagttaget følgende Trykfeil:
I Bladet No 101, i Sagnet om Sandfjords Bugt, staar Provst Hiermann, skal være Hjermann
I Bladet No 102 staar Provst Hjürman, skal være Hjermann. NB. Da saadanne Feil ikke før ere vorden, især i de No som indsendes til det norske Universitets Bibliothek, saa maa de saa snart som muligt rettes. –
NB. i Sagnet om Borthe Sang.

Tjølling